

ठिबक व तुषार सिंचन मार्गदर्शक सूचना

प्रस्तावना:

हवामान बदलाचा राज्याच्या शेतीवर विपरीत परिणाम दिसून येत असून, भविष्यात देखिल सदर परिणामांची व्याप्ती वाढणार असल्याचे राज्याच्या हवामान बदलाविषयक कृती आराखडयामध्ये नमूद केले आहे. मराठवाडा व विदर्भातील शेतक-यांना गेल्या काही वर्षांपासून मोठ्या दुष्काळास सामोरे जावे लागत असून भू-गर्भातील पाणीसाठ्यावर व जमिनीच्या आरोग्यावर विपरित परिणाम होत आहे. परिणामी शेतीमधील पिकांची उत्पादकता घटत आहे. या प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये अल्पभू-धारक शेतक-यांच्या उत्पादनावर विपरीत परिणाम होत असल्याचे दिसून येत आहे. तसेच पूर्णा नदीच्या खो-यातील भू-भाग हा निसर्गतःच क्षारपड असल्याने शेतीसाठी सिंचनास मर्यादा येत आहेत. या प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये अल्प भू-धारक शेतक-यांच्या उत्पादनावर विपरीत परिणाम होत असल्याचे दिसून येत आहे. हवामान बदलामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीशी जुळवून घेण्यास शेतक-यांना सक्षम करण्याच्या उद्देशाने महाराष्ट्र शासनाने जागतिक बँकेच्या अर्थसहाय्याने नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प सुरु करण्यात आलेला आहे.

केंद्र शासनाने सन २०१७-१८ मध्ये प्रधानमंत्री कृषि सिंचाई योजना - प्रती थेंब अधिक पिक (Per Drop More Crop) केंद्र पुरस्कृत सूक्ष्म सिंचन योजना राबविण्यासाठी, कार्यात्मक मार्गदर्शक सूचना (Operational Guidelines) निर्गमित केलेल्या आहेत, तसेच राज्य शासनाने सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षाकरिता सूक्ष्म सिंचन योजनेच्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत, सदर योजनेच्या धर्तीवर नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत सूक्ष्म सिंचन योजना (ठिबक व तुषार सिंचन) राबविण्यासाठी मान्यता देण्यात आली आहे. त्यानुषंगाने प्रकल्पांतर्गत प्रथम टप्प्यातील निवडलेल्या गावामध्ये सूक्ष्म सिंचन (ठिबक व तुषार सिंचन) हा मंजूर घटक राबविण्यासाठी खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

उद्दिष्टे:

१. प्रकल्पांतर्गत जिल्ह्यांमध्ये आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून सूक्ष्म सिंचनाखालील क्षेत्रात वाढ करणे.
२. आधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित कृषि व फलोत्पादन पिकांचा विकास करण्यासाठी सूक्ष्म सिंचन पध्दतीस चालना देणे.
३. कृषि उत्पादन, कृषि उत्पादनाची गुणवत्ता आणि पर्यायाने शेतक-यांच्या एकूण उत्पन्नात वृद्धी करणे.
४. जलवापर कार्यक्षमतेत वाढ करणे.

लाभार्थी निवडीचे निकष :

१. नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत सूक्ष्म सिंचन या योजनासाठी अत्यल्प व अल्प भूधारकांची अनुक्रमे अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, महिला, दिव्यांग शेतकरी व सर्वसाधारण या प्राधान्यक्रमानुसार लाभार्थी निवड करण्यात येईल.
२. शेतकऱ्याकडे सिंचनाची सुविधा उपलब्ध असावी, सामुहिक सिंचनाची सुविधा उपलब्ध असल्यास इतर संबंधितांचे करारपत्र आवश्यक.
३. उपलब्ध सिंचन स्रोतातील पाण्याचा विचार करून तेवढ्या क्षेत्रासाठी सूक्ष्म सिंचनाचा लाभ देय आहे.
४. विद्युत पंपाकरिता कायमस्वरूपी जोडणी आवश्यक.
५. ज्या पिकाकरीता संच बसविण्यात येणार आहे त्या पिकांची नोंद ७/१२ च्या उताऱ्यावर क्षेत्रासह असावी. (७/१२ उताऱ्यावर पिकाची नोंद नसल्यास कृषि पर्यवेक्षक यांनी पिक लागवडीचे प्रमाणपत्र द्यावे)

समाविष्ट बाबी -

१. ठिबक सिंचन (इनलाईन, आऊटलाईन, सबसरफेस, मायक्रोजेट)
२. तुषार संच (सूक्ष्म तुषार सिंचन, मिनी तुषार सिंचन, हलविता येणारे तुषार सिंचन, मिस्टर, रेनगन, सेमि परमनंट इरिगेशन सिस्टिम)

अर्थसहाय्य:

नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत शासनाने निर्धारित केलेल्या आर्थिक मापदंडानुसार अल्प व अत्यल्प भूधारक अनुसूचित जाती व जमातीमधील लाभार्थींना ७०% आणि अल्प व अत्यल्प भूधारक सर्वसाधारण लाभार्थींना ६०% अनुदान देय आहे.

अ. ठिबक सिंचनकरिता अनुदान परीगणीत करण्यासाठी खर्च मर्यादा (रक्कम रुपयात)-

अ.क्र	लागवडीचे अंतर गट (मी.×मी.)	०.४ हेक्टर	१ हेक्टर	२ हेक्टर
१	१२ × १२	१५८५३	२१६४३	३४४१७
२	१० × १०	१६४१९	२३०४७	३७१७१
३	९ × ९	१६८२६	२४०३५	३९१४५
४	८ × ८	१७३५१	२५३३२	४१६५०
५	६ × ६	१९०९६	३०५३४	५१०४५
६	५ × ५	२०६७४	३४६६४	५९१५४
७	४ × ४	२१४१४	३६५६२	६४०८४
८	३ × ३	२३०५५	४२०३४	७२७५९
९	२.५ × २.५	३११५६	६००६५	१०९३४५
१०	२ × २	३६३५८	७३१३८	१४१९५७
११	१.५ × १.५	४१३६९	८५६०३	१६३१३७
१२	२.५ × ०.६	३०८१०	६३१४५	११६०४२
१३	१.८ × ०.६	३७८४५	८०५९९	१५२५५१
१४	१.२ × ०.६ (किंवा कमी अंतर)	५०३८८	११२२३७	२१३४००

ब. तुषार सिंचन संचाकरिता खर्च मर्यादा -

अनुदान परिगणनेसाठी तुषार सिंचन संच उभारणीसाठी प्रति हेक्टरी खर्च मर्यादा (रुपये)

चल स्प्रींकलर (पोर्टेबल)

क्षेत्र (हे.)	६३ मी. मी	७५ मी. मी
१.०० हे. पर्यंत	१९५४२	२१९०१
१.०० ते २.०० हे.	२८२१३	३१३७२

सेमी पर्मानंट इरिगेशन सिस्टिम-

क्षेत्र (हे.)	खर्च मर्यादा (रुपये)
०.४ हे. पर्यंत	२२५५७
१.०० हे.	३६६०७
२.०० हे.	६९८०४

मायक्रो स्प्रींकलर खर्च मर्यादा रक्कम (रुपये)-

क्षेत्र (हे.)	मायक्रो स्प्रींकलर	
	अंतर (५ X ५) मी.	अंतर (३ x ३) मी .
०.४०	२९६१६	३४६३७
१.००	५८९३२	६७२२१
२.००	१०३५८१	१२११३८

मिनी स्प्रिंकलर खर्च मर्यादा रक्कम (रुपये)-

क्षेत्र (हे)	मिनी स्प्रिंकलर	
	अंतर (१० X १०) मी.	अंतर (८ x ८) मी.
०.४०	४१३६३	४३०२३
१.००	८५२१२	९४०२८
२.००	१६००१३	१७०११८

लार्ज व्हालूम स्प्रिंकलर इरिगेशन सिस्टिम (रेनगन)

क्षेत्र (हे.)	६३ मी. मी	७५ मी. मी
१.०० हे.	२८६८१	३४५१३
२.०० हे.	लागू नाही	४३७८६

(संदर्भ:- प्रधानमंत्री कृषि सिंचन योजना-केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना २०१७-१८ व राज्य शासनाच्या प्रधान मंत्री कृषि सिंचाई योजना - सन २०१८-१९ च्या मार्गदर्शक सूचना)

अंमलबजावणीची कार्यपद्धती : अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदाऱ्या लाभार्थी

१. इच्छुक शेतकऱ्यांनी नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पाच्या <https://dbt.mahapocra.gov.in> या संकेतस्थळावर समूह सहाय्यकाच्या मदतीने नोंदणी करून अर्ज करावा. तसेच आवश्यक कागदपत्रे ऑनलाईन अपलोड करावे.
२. शेतकऱ्याने आवश्यक सिंचन स्रोतातील उपलब्ध पाण्याचा विचार करून तेवढ्याच क्षेत्राकरिता लाभ घेता येईल.
३. मार्गदर्शक सूचनामध्ये दिलेल्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे साहित्य वापरणे बंधनकारक राहिल.
४. आवश्यक सामुग्री उपलब्ध करून घेण्याची जबाबदारी संबंधित लाभार्थ्याची राहिल. तसेच कामासाठी कोणतीही आगाऊ रक्कम (अग्रीम) मिळणार नाही.
५. पूर्वसंमती प्राप्त झाल्यापासून ६० दिवसांच्या कालावधीत मान्यता दिलेल्या सुक्ष्म सिंचन संच उत्पादक कंपनीमधून त्यांच्या पसंतीच्या सुक्ष्म सिंचन संच उत्पादक कंपनी अथवा त्यांचे प्राधिकृत विक्रेते/वितरक यांचे कडून सुक्ष्म सिंचन संचाची उभारणी करावी व संच कार्यान्वीत करून घ्यावा.
६. सुक्ष्म सिंचन संच प्रकल्प स्थळी स्थापित केल्यानंतर ऑनलाईन संबंधित कृषि सहाय्यक यांना कळविणे.
७. देय अनुदान मिळणेसाठी ऑनलाईन मागणी संबंधित कृषि सहाय्यकामार्फत उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे करावी व पाणी व मृद तपासणी अहवालासह विक्रेते/वितरक यांचेकडील बिलांची देयके स्वसाक्षात्कृत करून ऑनलाईन अपलोड करावीत.

अनुदान प्रस्तावासाठी आवश्यक कागदपत्रे -

१. पाणी व मृद तपासणी अहवाल
२. कंपनी प्रतिनिधीने तयार केलेला सुक्ष्म सिंचन आराखडा व प्रमाणपत्र
३. भौगोलिक स्थानांकन (Geo Tagging) पध्दतीने शेतकरी व तपासणी अधिकारी समवेत संचाचे अक्षांश/रेखांशसह फोटोची प्रत.
४. विक्रेते/वितरक यांचेकडील बिलांची मुळ प्रत (टॅक्स इनव्हाईस)

ग्राम कृषि संजीवनी समिती (VCRMC)

१. गाव समूहातील इच्छुक शेतकऱ्यांचे घटकांतर्गत बाबीचा लाभ घेण्यासाठीचे ऑनलाईन अर्ज प्राप्त करून सर्व अर्ज व अपलोड केलेली कागदपत्रे समूह सहाय्यक यांचे मदतीने छाननी करून अर्जाची अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, महिला, दिव्यांग शेतकरी व सर्वसाधारण या प्राधान्यक्रमानुसार लाभार्थी निवड करावी.

२. इच्छुक लाभार्थ्यांचे ऑनलाईन प्राप्त अर्जाच्या पात्र/अपात्र ते बाबत निर्णय घेऊन अपात्र अर्जदारांना अपात्रतेबाबत कारणासह अवगत करावे.
३. अंमलबजावणी करण्यात आलेल्या घटकांतर्गत बाबींचे सामाजिक लेखापरीक्षण करावे.

समूह सहाय्यक

१. इच्छुक लाभार्थी शेतकऱ्यांना प्रकल्पाच्या <https://dbt.mahapocra.gov.in> संकेतस्थळावर नोंदणी व अर्ज करण्यासाठी मार्गदर्शन व मदत करावी.
२. शेतकऱ्यांची ऑनलाईन नोंदणी व शेतकऱ्यांने अपलोड केलेल्या कागदपत्रांची छानणी करून अर्जाची प्रवर्गनिहाय वर्गवारी तपासावी.
३. सर्व ऑनलाईन प्राप्त अर्ज ग्राम कृषि संजीवनी समितीसमोर मान्यतेसाठी सादर करणे व मंजूरी प्राप्त झाल्यानंतर तसा ठराव संकेतस्थळावर अपलोड करणे.
४. शेतकऱ्यांस योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच टिबक/तुषार याबाबतचे आराखडे व तांत्रिक निकष समजावून सांगावे.
५. पात्र लाभार्थ्यांना पूर्वसंमती बाबत अवगत करणे.

कृषि सहाय्यक

१. ऑनलाईन अपलोड केलेल्या कागदपत्रांची छानणी करताना शेतकऱ्यांचे ऑनलाईन अर्ज, शेतकऱ्यांच्या मालकी हक्काचा ७/१२ व ८-अ उतारा, यापूर्वी इतर योजनेतून लाभ घेतलेला आहे काय?, यापूर्वी लाभ घेतलेला असल्यास कोणते क्षेत्र, प्राधिकृत अधिकाऱ्याचे संवर्ग प्रमाणपत्र (अ.जा.व अ.ज. शेतकऱ्यांसाठी) आहे काय?, इत्यादी व इतर सर्व अनुषंगीक बाबी तपासाव्यात.
२. पात्र लाभार्थ्यांच्या नियोजित क्षेत्राची तसेच ८-अ मध्ये नमूद सर्व गट/सर्वे नं. मध्ये पाहणी तपासणी सूचीनुसार करून सिंचनाच्या सुविधा, कायमस्वरूपी विद्युत जोडणी व इतर बाबी आहेत/नाहीत याबाबत तपासणी करावी आणि नियोजित प्रकल्प स्थळ सदर घटकासाठी योग्य आहे किंवा नाही याबाबतचा स्थळ पाहणी अहवाल प्रकल्पाच्या DBT app द्वारे भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging) करून उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे पुढील कार्यवाहीसाठी ऑनलाईन अपलोड करावा.
३. शेतकऱ्यांने कार्यक्षेत्रात सिंचन संच कार्यान्वित झाल्याचे कृषि सहाय्यकांना ऑनलाईन अवगत केल्यावर १०० टक्के मोका तपासणी करावी. ऑनलाईन मोका तपासणी वेळी मार्गदर्शक सुचनांमधील Annexure-IV A ते Annexure- IV C मध्ये देण्यात आलेल्या Drip irrigation technology - indicative bill of quantities आणि Annexure-V ते Annexure-IX मध्ये देण्यात आलेल्या Indicative bill of quantities (BOQ) for raingun sprinkler irrigation system तरतुदी व मानांकनानुसार शेतकऱ्यांने उपकरणे बसविलेली आहेत व त्यांच्या घटकनिहाय किंमती कृषि विभागाने निर्धारित केलेल्या किंमतीपेक्षा जास्त नाहीत यांची खातरजमा करावी.
४. शेतकऱ्यांच्या प्रकल्प स्थळावर सुक्ष्म सिंचन संच बसविल्यानंतर प्रकल्पाच्या DBT app द्वारे शेतकरी समवेत संचाचे शेताच्या नैऋत्य बाजूवरून अक्षांश/रेखांशसह भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging) करून तपासणी अहवाल पुढील तपासणी करिता संबधित कृषि पर्यवेक्षक तसेच उपविभागीय कृषि अधिकारी कार्यालयास ऑनलाईन अपडेट करावा.
५. अनुदान मागणीसाठी देयके व आवश्यक कागदपत्रे प्रमाणित करून संकेतस्थळावर अपलोड करणे.

कृषि पर्यवेक्षक

१. कृषि पर्यवेक्षकानी आपल्या कार्यक्षेत्रात बसविलेल्या एकूण संचापैकी २५ टक्के संचाची अनुदान अदायगीपूर्वी तपासणी करावी व तपासणी अहवाल उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
२. कृषि पर्यवेक्षकांनी विहित नमुन्यात पर्यवेक्षकीय तपासणीचे प्रपत्र भरून लाभार्थ्यांची स्वाक्षरी घ्यावी व त्याखाली लाभार्थ्यांचे नाव नमूद करावे.

३. कार्यक्षेत्रातील सर्व वितरकांच्या कंपनीकडून आलेले साहित्य व शेतकऱ्यांना विकलेले साहित्य याची पडताळणी मागील महिन्यातल्या साठा नोंदवहीवरून प्रत्येक महिन्याला तपासावी व संबंधित सूक्ष्म सिंचन संच बसविलेल्या शेतकऱ्यांचे प्रस्ताव अनुदान अदायगी करिता शिफारशीसह उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना सादर करावा.

उपविभाग स्तर (लेखाधिकारी)

अनुदान प्रस्ताव व तपासणी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर लेखाधिकारी उपविभाग स्तर यांनी अनुदान प्रस्ताव तपासून पडताळणी करून पात्र प्रस्तावांना उप विभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान अदायगीसाठी शिफारस करावी.

उपविभागीय कृषि अधिकारी

१. लाभार्थी शेतकऱ्याने योजनेत सहभागी होण्यासाठी ऑनलाईन अर्ज सादर केल्यानंतर कागदपत्रांची छानणी व स्थळ तपासणी अहवाल विचारात घेवून अर्जाच्या पात्र/अपात्रतेबाबत निर्णय घ्यावा व अपात्र असल्यास लाभार्थीस कारणासहित नमूद करावे.
२. अर्ज सादर केलेल्या पात्र शेतकऱ्यांना सूक्ष्म सिंचन संच बसविण्यासाठी ऑनलाईन पुर्वसंमतीपत्र द्यावे व सोबत खरेदीची प्रक्रिया, तांत्रिक निकष व देय अनुदान याबाबत अवगत करावे.
३. लाभार्थी शेतकऱ्याने ऑनलाईन अवगत केल्यानंतर कृषि सहाय्यक/ कृषि पर्यवेक्षक यांचेकडून तपासणी पूर्ण करून घ्यावी.
४. अनुदान प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर प्रकल्पासाठीचे कृषि पर्यवेक्षक यांनी अपडेट केलेला अनुदान प्रस्ताव तपासून सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात पर्यवेक्षकीय तपासणी अहवाल तयार करून पुढील कार्यवाही साठी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
५. अनुदानाची परिगणना करून लाभधारकास देय असणाऱ्या अनुदानाची रक्कम DBT द्वारे लाभार्थ्यांच्या आधार संलग्न बँक खात्यात वर्ग करण्यास मंजुरी द्यावी.
६. उपविभागांतर्गत राबविलेल्या घटकांपैकी ५% लाभार्थ्यांची अनुदान अदायगीपूर्वी तपासणी करावी.
७. केंद्र शासनाने दोन ओळी व दोन रोपांमधील अंतरासाठी क्षेत्रनिहाय ठिबक संचाच्या लॅटरलच्या क्षेत्रनिहाय संचासाठी अंतरानुसार सूचक साहित्य गरज (Indicative Material Requirement) आधारे संच उभारणी करून वितरकांनी शेतकऱ्यांना दिलेली बिले देय अनुदानासाठी ग्राह्य धरावीत.
८. शासनाने निर्धारित केलेल्या विविध लॅटरल अंतरासाठी निश्चित केलेल्या संच उभारणी खर्च मर्यादेपेक्षा कमी किंवा जास्त किंमतीचे बिल असेल तर घटकांची व कृषि आयुक्तालयाने निर्धारित केलेल्या घटकनिहाय किंमतीनुसार खात्री करून बिलाच्या रक्कमेवर अनुदानाची परिगणना करावी.
९. वितरक शेतकऱ्यांना सूक्ष्म सिंचन साहित्य खरेदीचे जे बिल देतील त्या बिलावर प्रत्यक्ष दराबरोबरच कंपनीने शासनास कळविलेले दर सुद्धा नमूद करणे बंधनकारक करावेत जेणेकरून शेतकऱ्यांना कंपनीचे मुळ दरही अवगत होतील.

जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी:-

१. जिल्ह्यामध्ये उपविभाग स्तरावर लाभार्थी निवड व अनुदान अदायगी यासह सर्व कार्यवाही मार्गदर्शक सूचनेनुसार होत असलेबाबत वेळोवेळी पडताळणी करावी.
२. उपविभाग स्तरावर झालेल्या कामांची किमान १% तपासणी करावी.
३. घटकाची अंमलबजावणी पारदर्शक पध्दतीने होईल याची जिल्हास्तरावरून खातरजमा करून सनियंत्रण करावे.
४. शासन/कृषि आयुक्तालयस्तरावरून सन २०१८-१९ मध्ये नोंदणी व नुतनीकरणास मान्यता दिलेल्या सूक्ष्म सिंचन संच उत्पादकांनी प्राधिकृत केलेल्या वितरक/विक्रेत्यांची जिल्हा स्तरावरून सूक्ष्म सिंचन योजनेंतर्गत सूक्ष्म सिंचन संच पुरवठा करणेसाठी नोंदणी करावी.

५. नवीन व जुन्या विक्री पश्चात सेवा, गुणवत्ता नियंत्रण तपासणी तसेच इतर बाबी या संदर्भीय मार्गदर्शक सूचनेनुसार लागू राहतील.
६. जिल्ह्यातील प्रकल्पांतर्गत सूक्ष्म सिंचन कार्यक्रमाचे गावनिहाय मंजूर आराखड्यानुसार व वार्षिक कृती आराखड्यानुसार संपूर्ण भौतिक व आर्थिक सनियंत्रण करावे.
७. सूक्ष्म सिंचन संचाची उभारणी केलेल्या लाभार्थ्याला विक्री पश्चात सेवा मिळत नसल्याचे निदर्शनास आल्यास, संबंधित विक्रेता/वितरक व कंपनीवर केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनातील तरतुदीनुसार दंडात्मक कारवाई करावी. सदर दंडात्मक कारवाईचा अहवाल शिफारशीसह कृषि आयुक्तालयास सादर करावा व त्याची प्रत ना.दे.कृ.स.प्र. कार्यालयास सादर करावी.

कंपनी व वितरकांसाठी सुचना

१. कंपनीने प्राधिकृत केलेल्या विक्रेते/वितरकांना जिल्हास्तरावरून सूक्ष्म सिंचन योजनेंतर्गत सूक्ष्म सिंचन संच पुरवठा करणेसाठी नोंदणीस मान्यता देण्यात येईल.
२. वितरकांकडून शेतकऱ्यांना देण्यात येणाऱ्या बिलाच्या सर्व प्रतीवर शेतकरी/प्रतिनिधीच्या स्वाक्षरी घेऊन प्रत मिळाल्याची शेतकऱ्यांची नावासह स्वाक्षरी घेणे बंधनकारक राहिल. तसेच सदरच्या बिलाच्या तीन प्रती करून एक प्रत प्रस्तावासाठी, एक प्रत शेतकऱ्यास व एक प्रत वितरकाने स्वतःच्या दफ्तरी ठेवावी.
३. शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार उत्पादक कंपन्यांना त्यांचे स्वतःचे दरपत्रक लागू करण्यास आणि त्यानुसार बिलींग करावे. त्यामुळे वितरक शेतकऱ्यांना ठिबक/तुषार सिंचन संच साहित्य खरेदीचे जे बिल देतील त्या बिलावर प्रत्यक्ष दराबरोबरच कंपनीने शासनास कळविलेले दर सुध्दा नमुद करणे वितरकांना बंधनकारक राहिल जेणे करून शेतकऱ्यांना कंपनीचे मुळ दरही अवगत होतील.

अ. क्र.	सूक्ष्म सिंचन संच घटक / साहित्याचा प्रकार	बॅच क्रमांक	सीएमएल क्रमांक	आकार	मीटर / संख्या	कंपनीने शासनास सादर केलेले दर	प्रत्यक्ष दर	रक्कम
---------	---	-------------	----------------	------	---------------	-------------------------------	--------------	-------

४. वितरकाने शेतकऱ्यांचे शेतावर संच बसविल्यानंतर विक्रीपश्चात सेवा पुरवाव्यात व संचाची निगा घेणेबाबत मार्गदर्शन करावे.
५. कंपनीच्या तज्ञ प्रतिनिधीने (Technical Representative) अर्जदार शेतकऱ्याच्या शेताचे सर्वेक्षण करून पिकाच्या दोन ओळीमधील अंतर, दोन रोपामधील अंतर, पिकनिहाय पाण्याची गरज, माती व पाणी परिक्षण अहवाल तसेच ज्या क्षेत्रावर संच बसवावयाचा आहे त्या क्षेत्राचे चारही बाजूंचे जीपीएस (GPS) द्वारे सर्वेक्षण करून सूक्ष्म सिंचन संचाचा आराखडा तयार करावा.
६. सूक्ष्म सिंचन संचाचा आराखडा ग्राफ पेपरवर असावा. आराखडा "तांत्रिकदृष्ट्या योग्य व आर्थिकदृष्ट्या किफायतशिर" असल्याचे प्रमाणपत्र कंपनीच्या तज्ञ प्रतिनिधीने द्यावे. कंपनीने/कंपनी प्रतिनिधीने सदरचा आराखडा संबंधित शेतकऱ्यास द्यावा.
७. संबंधित कंपनी प्रतिनिधी व त्यांचे वितरकाने तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आराखड्याप्रमाणे संच बसविण्याची कार्यवाही पूर्ण करावी. संचातील घटक हे केंद्र शासनाने विहित केलेल्या बी.आय.एस. (BIS) दर्जाचे असणे बंधनकारक राहिल. वितरकाने सूक्ष्म सिंचन कार्यक्रम राबविण्यासाठी कृषि विभागातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना आवश्यक सहकार्य करणे, वेळोवेळी मागीतलेली माहिती तसेच सूक्ष्म सिंचन संच बसविलेल्या बिलाच्या स्वाक्षरीत/छायांकित प्रती व इतर आवश्यक कागदपत्रे वितरकाने विहित मुदतीत देणे त्यांच्यावर बंधनकारक राहिल.
८. शेतकऱ्यांच्या शेतावर कंपनीमार्फत बसविलेल्या ठिबक सिंचन संचाच्या घटकामध्ये ३ वर्षांच्या कालावधीत काही उत्पादन दोष आढळून आल्यास तो सुस्थितीत करून देण्याची (Performance Warranty) जबाबदारी वितरक/विक्रेता व कंपनीची राहिल.

९. तीन वर्षापर्यंत विक्री पश्चात सेवा देणे कंपनीवर बंधनकारक राहिल. लाभार्थी शेतक-यांना सुक्ष्म सिंचन संचामध्ये उत्पादन दोष/कार्यक्षमते संदर्भात काही तक्रार असल्यास, शेतक-यांना तक्रार करता यावी याकरीता वितरकाने माहिती पुस्तकाबरोबर टोल फ्री क्रमांकही उपलब्ध करून देणे बंधनकारक राहिल.

सर्वसाधारण मार्गदर्शक सूचना

१. प्रकल्पांतर्गत सूक्ष्म सिंचन योजनेंतर्गत अर्ज प्राप्त करून घेण्यासाठी उपविभाग स्तरावर योजनेस व्यापक प्रसिध्दी देण्यासाठी गावासमूहामध्ये भिंतीपत्रके ग्राम पंचायतीचे नोटीस बोर्डवर लावण्यात यावीत. तसेच वेळोवेळी गावस्तरावर होणा-या बैठका/मेळावे/भेटीद्वारे सदर प्रकल्प घटकाचा प्रचार करण्यात यावा.
२. विद्युत पुरवठा, चारी खोदणे, ओव्हरहेड टॅक, इंजिन/ विद्युत पंप, पॅनेल, विद्युतीकरणाचे काम इ. बाबीकरिता येणारा खर्च लाभार्थ्यांनी स्वतः करावा. सदर अनुषंगिक बाबीसाठी अनुदान अनुज्ञेय असणार नाही.
३. फिटींग व अॅक्सेसरीज सेटमध्ये टी, एल्बो, रिड्युसर, फिमेल थ्रेडेड अडाप्टर, मेल थ्रेडेड अडाप्टर, एन्ड कॅप, नट बोल्टसह फ्लॅन्ज, सर्किस सॅडल, बेन्ड, जीआयएन निपल, टालफॅन टॅब, पीव्हीसी सेन्ट्रल जॉईंट इ. बाबींचा खर्च एकूण खर्चामध्ये समाविष्ट आहे. त्याप्रमाणे प्रत्यक्ष संच उभारण्यासाठी साहित्य वापराप्रमाणे बिले घेण्यात यावीत.
४. मुख्य पीक व आंतरपिकांत संच बसविला असल्यास शेतक-यांच्या पसंतीनुसार एकाच पिकास, लॅटरल अंतर गटाच्या निर्धारित खर्च मर्यादाप्रमाणे देय असलेले अनुदान देण्यात येईल.
५. सूक्ष्मसिंचन या घटकाचा संकल्प आराखडा व प्रमाणपत्र (Annexure-I) मध्ये नमूद करण्यात आले आहे.
६. सूक्ष्मसिंचन या घटकाचा क्षेत्रीय तपासणी मासिक प्रगती अहवाल (Annexure-II) व मासिक प्रगती अहवाल (Annexure-III) या प्रपत्रात नियमित सादर करण्यात यावा.
७. तुषार सिंचन संचाच्या पाईपवर एम्बॉसींग -
लाभधारक शेतक-यांकडे प्रत्यक्ष संचाची तपासणी करताना तुषार सिंचन संच दुसऱ्या शेतक-यांकडून आणला जाऊ नये व त्यामुळे एका संचावर दोन वेळा अनुदान दिले जाऊ नये म्हणून तुषार संचाचे पाईपच्या जोडावर, फिमेल पार्टवर एम्बॉसींग करून पुढीलप्रमाणे मजकूर लिहावा "शेतक-याचे नाव, गाव, संच बसविल्याचे वर्ष व सुक्ष्म सिंचन संच उत्पादक कंपनी". सदरचा मजकूर ठळकपणे व सहजपणे वाचता (Normal Eyesight) येईल असा सुस्पष्टपणे वितरकाकडून संच हस्तांतरित करण्यापुर्वी कोरून टाकण्यात यावा. क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांनी त्यांच्या मोका तपासणीच्या वेळी खात्री करावी व त्याची नोंद मोका तपासणी अहवालात घ्यावी.

८. गुणवत्ता नियंत्रण -

टिबक/तुषार सिंचन संच घटकांचे साहित्य बी.आय.एस. (BIS) दर्जाचे असणे आवश्यक आहे. यासाठी केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार सुक्ष्म सिंचन संच उत्पादक व पुरवठादारास नोंदणीस आणि सुक्ष्म सिंचन योजनेंतर्गत सुक्ष्म सिंचनाची कामे करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. बीआयएस या संस्थेकडून प्रमाणपत्र धारकाचे नमुने घेतले जात असतात व गुणवत्ता नियंत्रणाची काळजी घेतली जाते. कृषि विभागातील क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांमार्फत सुध्दा नमुने काढून तपासणी करवून घेण्याची कार्यवाही गेल्या काही वर्षांपासून सुरु आहे. गुणवत्ता नियंत्रण, वितरक स्तरावर ठेवावयाची साठा नोंदवही, विक्री पश्चात सेवा केंद्राची तपासणी, वितरकांनी सुक्ष्म सिंचन घटकांचा सादर करावयाचा मासिक अहवाल, शासनास जमा केलेल्या वस्तू व सेवाकरांची माहिती, सुक्ष्म सिंचन घटकांचा वितरक निहाय अहवाल, शेतक-यांना विक्री केलेल्या सुक्ष्म सिंचन घटकांचा तपशील, नमुना तपासणी नोंदवही, नमुना काढण्याच्या पद्धती, तपासणीसाठी पाठविलेल्या वस्तूंचा तपशील इ. बाबींसाठी स्वतंत्र कार्यवाही करावयाची नसून कृषि आयुक्तालयाच्या मार्गदर्शक सूचना पत्र जा. क्र. कृआआ २०१८/सुसिंचो/प्र.मं.कृ. सिं.यो.प्र.मा./प्र.क्र.०५/२०१०/फलो-४, दिनांक-३० जून, २०१८ व त्यानुषंगाने निर्गमित झालेल्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार कार्यवाही करावयाची आहे.

टिबक व तुषार सिंचन या घटकाची अंमलबजावणी बाबत प्रधान मंत्री कृषि सिंचाई योजनेच्या मार्गदर्शक सूचना व त्यामध्ये वेळोवेळी होणारे बदल लागू राहतील.

पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल

- तपासणीचा दिनांक :-
- तपासणी अधिका-याचे नाव व पदनाम :-
- शेतक-याचे नाव :- श्री./श्रीमती
- तपासणीच्या वेळी उपस्थित अधिकारी /कर्मचारी :-
 - १. श्री. पदनाम-
 - २. श्री. पदनाम-

अ.क्र.	बाब	तपशिल
१	लाभार्थी शेतक-याचे नाव-	
२	गाव	
३	तालुका	
४	जिल्हा	
५	सुक्ष्म सिंचन संचाचा प्रकार- टिबक सिंचन संच/तुषार सिंचन संच	
६	टिबक सिंचन/ तुषार सिंचन संच बसविलेला सव्हे नंबर	
७	टिबक सिंचन/ तुषार सिंचन संच बसविलेले क्षेत्र (हे.)	
८	टिबक सिंचन / तुषार सिंचन संच बसविलेल्या क्षेत्राची (लांबी X रुंदी) मी.	
९	टिबक सिंचन / तुषार सिंचन संच बसविलेले वर्ष-	
१०	टिबक सिंचन संच असल्यास लॅटरल अंतर (मी Xमी)	
११	तुषार सिंचन संच असल्यास पाईपचा व्यास मिमी ६३ /७५ /९० मिमी	
१२	टिबक सिंचन / तुषार सिंचन संच उत्पादक कंपनीचे नाव	
१३	टिबक सिंचन/तुषार सिंचन संच वितरकाचे नाव-	
१४	टिबक सिंचन / तुषार सिंचन संच उभारणीसाठी आलेला खर्च/ बिलाची रक्कम-	
१५	टिबक सिंचन / तुषार सिंचन संचासाठी लाभार्थी शेतक-यांस प्रस्तावित अनुदानाची रक्कम-	
१६	सध्या घेतलेले पीक	

अ. टिबक सिंचन संच - पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल

अ.क्र.	बाब	बीआयएस/ सीएमएल नं./ ब्रॅड नेम	मी./संख्या
१	सबमेन - लांबी व व्यास		
२	लॅटरल - व्यास (मी.मी) व लांबी (मी.)		
३	ड्रीपर - ऑनलाईन असल्यास संख्या इनलाईन लॅटरल असल्यास लांबी (मी.)		
४	इनलाईनसाठी इनलाईन पाईप वर्ग	वर्ग-१/वर्ग-२/वर्ग-३	
५	फिल्टर - स्क्रीन, सॅन्ड, डिस्क		
६	बायपास असंल्ली	लागू नाही	
७	कंट्रोल फ्लश व्हॉल्व्ह	लागू नाही	
८	ड्रीपरचा डीसचार्ज लॅटरलच्या सुरुवातीस व शेवटी एक तासापूर्वी व नंतर	लागू नाही	

९	लॅटरलमधील प्रेशर गेज दिला आहे काय? असल्यास दाब- समान/असमान	लागू नाही	
१०	लाभार्थी शेतक-याचे टिबक सिंचन / तुषार सिंचन संचाबाबतचे सर्वसाधारण अभिप्राय		
११	टिबक सिंचन/ तुषार सिंचन संचाबाबत तपासणी अधिका-याचे अभिप्राय		

प्रत्यक्ष शेतावर बसविलेले साहित्य तांत्रिक निकषानुसार योग्य दर्जाचे आहे. मार्गदर्शक सूचना, मापदंड व प्रत्यक्ष तपासणीनुसार श्री. -----यांना -----सर्व्हे नं. मधील -----हे. क्षेत्रासाठी अनुदान रक्कम रु. -----ची शिफारस करण्यात येत आहे.

तपासणी अधिकारी, श्री.
पदनाम.
(स्वाक्षरी)

इतर अधिकारी श्री.
पदनाम.
(स्वाक्षरी)

लाभार्थ्याची/ लाभार्थी प्रतिनिधीची स्वाक्षरी
(नाव.....)

ब. तुषार सिंचन संच - पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल

अ.क्र.	बाब	प्रत्यक्षात	
		परिमाण	संख्या
१	स्प्रिंकलर पाईप (६ मि. दाब २.५ कि/चौ.सें.मी. आयएस १४१५१ (पार्ट-१) (क्लास-२) १९९४ किंवा अॅल्युमिनियम पाईप मेन लाईन कपलरसह (आयएस-७०९२ प्रमाणे)		
२	नोज़ल / स्प्रिंकलर (गन मेटल) आयएस-१२२३२, पार्ट-१, १९८७ प्रमाणे किंवा अॅल्युमिनियम पाईप स्प्रिंकलर कपलरसह		
३	रायझर पाईप (किमान २.५ फुट) किंवा रायझर क्विक कपलर		
४	बॅंड (९० डिग्री) किंवा रायझर क्विक कपलर कनेक्टर		
५	स्प्रिंकलर बेस बॅटन अॅक्सेसरीसह किंवा नोज़ल/ स्प्रिंकलर (गन मेटल) आयएस-१२२३२, पार्ट-१, १९८७ प्रमाणे		
६	एन्ड प्लग		
७	पंप कनेक्टींग निपल/स्कूड कपलर		
८	प्रेसर गेज		
९	बेन्ड (९० डिग्री)		
१०	मेटॅलीक सॅडल/बॅटन		
११	तुषार सिंचन संचावर इंबॉसिंग केले आहे / नाही		
१२	लाभार्थी शेतक-याचे ठिबक सिंचन / तुषार सिंचन संचाबाबतचे सर्वसाधारण अभिप्राय		
१३	ठिबक सिंचन/ तुषार सिंचन संचाबाबत तपासणी अधिका-याचे अभिप्राय		

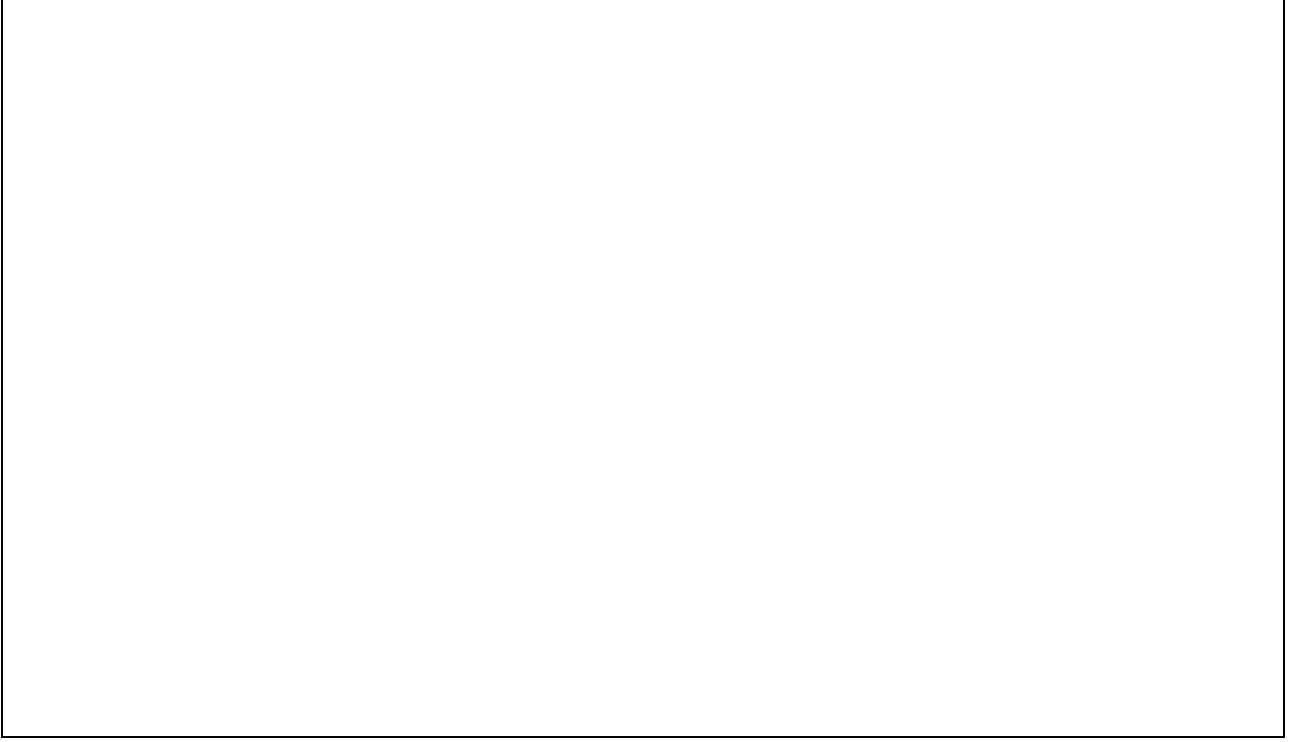
प्रत्यक्ष शेतावर बसविलेले साहित्य तांत्रिक निकषानुसार योग्य दर्जाचे आहे. मार्गदर्शक सूचना, मापदंड व प्रत्यक्ष तपासणीनुसार श्री. -----यांना -----सर्व्हे नं. मधील -----हे. क्षेत्रासाठी अनुदान रक्कम रु. -----ची शिफारस करण्यात येत आहे.

तपासणी अधिकारी, श्री.
पदनाम.
(स्वाक्षरी)

इतर अधिकारी श्री.
पदनाम.
(स्वाक्षरी)

लाभार्थ्याची/ लाभार्थी प्रतिनिधीची स्वाक्षरी
(नाव.....)

Annexure- I
संकल्प आराखडा व प्रमाणपत्र

कंपनीच्या प्रतिनिधीने संकल्प चित्रावर दयावयाचे प्रमाणपत्र

वरीलप्रमाणे संकल्पचित्र शेतक-यांने दिलेला पाणी परिक्षण अहवाल तसेच पाणी उपलब्धता, डिझेल/ विदयुत मोटरीची क्षमता, मातीचा प्रकार, घ्यावयाचे पीक, जमीनीचा चढउतार, पाण्याच्या सुविधेपासुन टिबक/तुषार सिंचन संचाचे अंतर इ. माहितीच्या आधारे व प्रत्यक्ष पाहाणी करुन तयार केलेले आहे. टिबक सिंचन संच व्यवस्थित चालण्याच्या दृष्टीने वरील संकल्प चित्र तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आहे.

सही :-----

(कंपनी प्रधिकृत इंजिनिअर)

कंपनीचे नाव/शिक्का :-----

Annexure- IV A

Drip irrigation technology-indicative bill of quantities for 0.4 ha
(ढलबक सलचन तंत्रज्ञान- ०.४ हेक्टर साठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

घटक/लॉटरल ते लॉटरल X ड्रिपर अंतर (मी. X मी.)	एकक	१२ X १२	१० X १०	९ X ९	८ X ८	६ X ६	५ X ५	४ X ४
कंट्रोल युनिट								
स्क्रीन फिल्टर १० मी ^३ प्रती तास	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
वेन्चुरी अँड मेनफोल्ड (१ १/२")	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
एअर रिलीज व्हॉल्व १"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
नॉन रिटर्न व्हॉल्व-१.५"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
बायपास असंब्ली -१.५" X १.५"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
फिल्ड युनिट								
पीव्हीसी पाईप ६३ मि.मी., क्लास-II; ४ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	०	०	०	०	०	०	०
पीव्हीसी पाईप ५० मि.मी., क्लास-III; ६ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	९६	९६	९६	९६	९६	९६	९६
लॉटरल १६ मि.मी., क्लास-II; २.५ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	०	०	०	०	०	०	०
इमिटिंग पाईप १२ मि.मी.; क्लास-II; (०.६ मी. X १ ते ४ लिटर प्रती तास)	मीटर	०	०	०	०	०	०	०
लॉटरल १२ मि.मी., क्लास-II; २.५ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	३३९	४०६	४५२	५०८	६७७	८१३	१०१६
इमिटर/ड्रिपर ४/८ लिटर प्रती तास	नंबर	११३	१६३	२०१	२५५	४५३	६५३	५१०
कंट्रोल व्हॉल्व ६३ मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	०	०	०
कंट्रोल व्हॉल्व ५० मि.मी.	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
फ्लश व्हॉल्व ६३ मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	०	०	०
फ्लश व्हॉल्व ५० मि.मी.	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
थ्रोटल व्हॉल्व-२"	नंबर	०	०	०	०	०	०	०
थ्रोटल व्हॉल्व-१.५"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
फिटिंग अँड असेसरीज @ ५%	नग	५%	५%	५%	५%	५%	५%	५%

(Continued..)

Annexure- IV A

Drip irrigation technology-indicative bill of quantities for 0.4 ha
(ढलडक सलडन तंनुरडन- ०.ॡ हेडतर सलठी डुरडलणलत नलरुदेशलंक डलल)

घडक/लुतरल ते लुतरल X डुरलडर अंतर (डल. X डल.)	एकक	३ X ३	२.ॡ X २.ॡ	२ X २	ॡ.ॡ X ॡ.ॡ	२.ॡ X ०.ॡ	ॡ.ॢ X ०.ॡ	ॡ.२ X ०.ॡ
कंनुरल डुनलड								
सुकुरलन डललुतर ॡ० डल ^३ डुरती तलस	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
वेनुडुरी अंड डेनडुलड (ॡ ॡ/२")	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
एअर रललुड डुलुव ॡ"	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
नलन रलडरुन डुलुव-ॡ.ॡ"	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
डलडडलस असुडुलुी -ॡ.ॡ" X ॡ.ॡ"	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
डललुड डुनलड								
डुलुडुीसुी डलरुडड ॡ३ डल.डुी., कललस-लल; ॡ कल.डुरं./सुडुी ^२	डुीतर	०	३०	३०	३०	०	०	०
डुलुडुीसुी डलरुडड ॡ० डल.डुी., कललस-ललल; ॡ कल.डुरं./सुडुी ^२	डुीतर	१ॡ	ॡॡ	ॡॡ	ॡॡ	१ॡ	१ॡ	१ॡ
लुतरल ॡॡ डल.डुी., कललस-लल; २.ॡ कल.डुरं./सुडुी ^२	डुीतर	०	ॡॡॡॡ	२०२०	२ॡ१३	३ॢ	ॡ३	ॡ१
डुडलडलडड डलरुडड ॡ२ डल.डुी.; कललस-लल; (०.ॡ डुी. X ॡ ते ॡ ललडर डुरती तलस)	डुीतर	०	०	०	०	ॡॡॡॡ	२२ॡॡ	३३ॡॡ
लुतरल ॡ२ डल.डुी., कललस-लल; २.ॡ कल.डुरं./सुडुी ^२	डुीतर	ॡ३ॡॡ	०	०	०	०	०	०
डुडलडडर/डुरलडर ॡ/ॢ ललडर डुरती तलस	नंडर	१०ॡ	ॡ२१३	२०ॡ०	ॡॡ१ॡ	०	०	०
कंनुरल डुलुव ॡ३ डल.डुी.	नंडर	०	ॡ	ॡ	ॡ	०	०	०
कंनुरल डुलुव ॡ० डल.डुी.	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
डुलुड डुलुव ॡ३ डल.डुी.	नंडर	०	ॡ	ॡ	ॡ	०	०	०
डुलुड डुलुव ॡ० डल.डुी.	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ
शुुलुड डुलुव-२"	नंडर	०	०	०	०	०	०	ॡ
शुुलुड डुलुव-ॡ.ॡ"	नंडर	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	ॡ	०
डलडलडड अंड असुडुसुरलड @ ॡ%	नग	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%

Annexure- IV B

Drip irrigation technology-indicative bill of quantities for 1.0 ha
(ढिबक सिंचन तंत्रज्ञान- १.० हेक्टर साठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

घटक/लॅटरल ते लॅटरल X ड्रिपर अंतर (मी. X मी.)	एकक	१२ X १२	१० X १०	९ X ९	८ X ८	६ X ६	५ X ५	४ X ४
कंट्रोल युनिट								
स्क्रीन फिल्टर २०/२५ मी ^३ प्रती तास	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
वेन्चुरी अँड मेनफोल्ड (२")	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
एअर रिलीज व्हॉल्व १"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
नॉन रिटर्न व्हॉल्व-१.५"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
बायपास असंब्ली -१.५" X १.५"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
फिल्ड युनिट								
पीव्हीसी पाईप ७५ मि.मी., क्लास-II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	०	०	०	०	०	०	०
पीव्हीसी पाईप ६३ मि.मी., क्लास-III; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	०	०	०	०	५४	१५६	१५६
पीव्हीसी पाईप ५० मि.मी., क्लास-III; ६ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	१५६	१५६	१५६	१५६	१०२	०	०
लॅटरल १६ मि.मी., क्लास-II; २.५ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	८३३	१०००	११११	१२५०	१६६७	२०००	२५००
इमिटिंग पाईप १६ मि.मी.; क्लास-II; (०.६ मी. X १ ते ४ लिटर प्रती तास)	मीटर	०	०	०	०	०	०	०
इमिटर/ड्रिपर ४/८ लिटर प्रती तास	नंबर	२७८	४००	४९४	६२५	११११	१६००	१२७५
कंट्रोल व्हॉल्व ७५ मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	०	०	०
कंट्रोल व्हॉल्व ६३ मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	१	१	१
कंट्रोल व्हॉल्व ५० मि.मी.	नंबर	१	१	१	१	०	०	०
फ्लश व्हॉल्व ६३ मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	१	१	१
फ्लश व्हॉल्व ५० मि.मी.	नंबर	१	१	१	१	०	०	०
थोटल व्हॉल्व-२"	नंबर	१	१	१	१	१	१	१
फिटिंग अँड असॅसरीज @ ५%	नग	५%	५%	५%	५%	५%	५%	५%

(Continued..)

Annexure- IV B

Drip irrigation technology-indicative bill of quantities for 1.0 ha
(ढलडक सलडन तंनरऑनन- १.० हेडतर सलठी डुरडलणलत नलरुदेशलंक डलल)

घडक/लुडरल ते लुडरल X डुरलडर अंतर (डी. X डी.)	एकक	३ X ३	२.५ X २.५	२ X २	१.५ X १.५	२.५ X ०.६	१.ॢ X ०.६	१.२ X ०.६
कंडुरल डुनलड								
सुकुरलन डललुडर २०/२५ डी. डुरती तलस	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
वेनुडुरी अंड डेनडुलड (२")	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
एअर रलललऑ डुडुलुव १"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
नलन रलडरुन डुडुलुव-१.५"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डलडडलस असुडुलुवली -१.५" X १.५"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डललुड डुनलड								
डुडुलुवली डलरुडड ७५ डल.डी., कललस-II; ॡ कल.डुरं./सुडुडी	डीटर	५ॡ	५ॡ	५ॡ	५ॡ	५ॡ	५ॡ	५ॡ
डुडुलुवली डलरुडड ६३ डल.डी., कललस-III; ॡ कल.डुरं./सुडुडी	डीटर	१०२	१०२	१०२	१०२	१०२	१०२	१०२
डुडुलुवली डलरुडड ५० डल.डी., कललस-III; ६ कल.डुरं./सुडुडी	डीटर	०	०	०	०	०	०	०
लुडरल १६ डल.डी., कललस-II; २.५ कल.डुरं./सुडुडी	डीटर	३३३३	ॡ०००	५०००	६६६७	६०	ॢ३	१२५
इडललुडलड डलरुडड १६ डल.डी.; कललस-II; (०.६ डी. X १ ते ॡ ललडर डुरती तलस)	डीटर	०	०	०	०	ॡ०ॡ०	५६११	ॢॡ१७
इडललुडर/डुरलडर ॡ/ॢ ललडर डुरती तलस	नंडर	२२६७	३२३२	५०५०	ॡॡॢ१	०	०	०
कंडुरल डुडुलुव ७५ डल.डी.	नंडर	१	१	१	१	०	०	०
कंडुरल डुडुलुव ६३ डल.डी.	नंडर	०	०	०	०	१	१	१
कंडुरल डुडुलुव ५० डल.डी.	नंडर	०	१	१	१	१	१	२
डुललश डुडुलुव ६३ डल.डी.	नंडर	१	१	१	१	१	१	२
डुललश डुडुलुव ५० डल.डी.	नंडर	०	०	०	०	०	०	०
शुडुलुड डुडुलुव-२"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डललुडलड अंड असुडुलुवरीऑ @ ५%	नग	५%	५%	५%	५%	५%	५%	५%

Annexure- IV C

Drip irrigation technology-indicative bill of quantities for 2.0 ha
(ढलडक सलडन तंनरऑन- २.० हेडर सलठी डरडलणलत नलरुदेशलंक डलल)

घडक/लुटरल ते लुटरल X डुरलडर अंतर (मी. X मी.)	एकक	१२ X १२	१० X १०	९ X ९	ॢ X ॢ	६ X ६	ॡ X ॡ	ॠ X ॠ
कनुडुल डुनलड								
सकुरलन डललुटर २०/२ॡ मी ^३ डुरती तलस	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
वेनुडुरी अंड डेनडुलड (२")	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
एअर रललुऑ डुलुलव १"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
नलन रलडरुन डुलुलव-१.ॡ"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डलडडलस अरुसेडुली -१.ॡ" X १.ॡ"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डललुड डुनलड								
डुलुडुलसी डलरुड ॡॡ डल.डी., कलस-II; ॠ कल.ऑ./सेमी ^२	डीटर	ॡॢ	ॡॢ	ॡॢ	ॡॢ	ॡॢ	ॡॢ	ॡॢ
डुलुडुलसी डलरुड ६३ डल.डी., कलस-III; ॠ कल.ऑ./सेमी ^२	डीटर	१ॡ०	१ॡ०	१ॡ०	१ॡ०	१ॡ०	१ॡ०	१ॡ०
लुटरल १६ डल.डी., कलस-II; २.ॡ कल.ऑ./सेमी ^२	डीटर	१ॢॡ०	२१३०	२३ॡ०	२६००	३ॡ००	ॠ२००	ॡ२००
इडलरुडलंग डलरुड १६ डल.डी.; कलस-II; (०.६ डल. X १ ते ॠ ललडर डुरती तलस)	डीटर	०	०	०	०	०	०	०
इडलरुडर/डुरलडर ॠ/ॢ ललडर डुरती तलस	नंडर	६००	ॢ००	१०००	१३००	२३००	३३००	२६००
कनुडुल डुलुलव ॡॡ डल.डी.	नंडर	१	१	१	१	१	१	२
कनुडुल डुलुलव ६३ डल.डी.	नंडर	०	०	०	०	०	०	०
डललश डुलुलव ६३ डल.डी.	नंडर	१	१	१	१	१	१	२
शुरुलल डुलुलव-२"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डलरुडलंग अंड असेसरुलऑ @ ॡ%	नग	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%	ॡ%

(Continued..)

Annexure- IV C

Drip irrigation technology-indicative bill of quantities for 2.0 ha
(ढलडक सलडन तंनुरडन- २.० हेकरत सलठी डुरडलणलत नलरुदेशलंक डलल)

घक/लुतरल ते लुतरल X डुरलडर अंतर (डल. X डल.)	एकक	३X३	२.५X२.५	२X२	१.५X१.५	२.५X०.६	१.ॢX०.६	१.२X०.६
कंनुरल डुनलत								
सकुरलन डललुतर २०/२५ डल ^३ डुरती तलस	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
वेनुकुरी अंड डेनडुलड (२")	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
एअर रलललड वुलुव १"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
नलन रलतुन वुलुव-१.५"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डलडडलस असुलुडुलल -१.५" X १.५"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डललुड डुनलत								
डुलुडुलल डलरुडड ७५ डल.डल., कललस-ल; ॡ कल.डुं/सुलडुल	डुलुतर	७ॢ	७ॢ	७ॢ	७ॢ	७ॢ	७ॢ	७ॢ
डुलुडुलल डलरुडड ६३ डल.डल., कललस-लल; ॡ कल.डुं/सुलडुल	डुलुतर	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
लुतरल १६ डल.डल., कललस-ल; २.५ कल.डुं/सुलडुल	डुलुतर	६१००	ॢ२५०	११०००	१ॡ०००	१२०	१५०	२००
इडुललतलंग डलरुडड १६ डल.डल.; कललस-ल; (०.६ डल. X १ ते ॡ ललतर डुरती तलस)	डुलुतर	०	०	०	०	ॢ२००	११५००	१७०००
इडुललतर/डुरलडर ॡ/ॢ ललतर डुरती तलस	नंडर	ॡॢ००	६६००	१०ॡ००	१०००	०	०	०
कंनुरल वुलुव ७५ डल.डल.	नंडर	२	१	१	१	१	१	१
कंनुरल वुलुव ६३ डल.डल.	नंडर	०	२	२	२	२	२	२
डललश वुलुव ६३ डल.डल.	नंडर	२	२	२	२	२	२	२
शुरुलल वुलुव-२"	नंडर	१	१	१	१	१	१	१
डललतलंग अंड असुलुसलरुलड @ ५%	नग	५%	५%	५%	५%	५%	५%	५%

Annexure- V

Indicative Bill Of Quantities (BOQ) For Portable Sprinkler Irrigation System
(चल तुषार सिंचन पद्धतीसाठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

६३ मि.मी. कपलर वापरणे					
अ.नं.	घटक/ क्षेत्र (हे.)	एकक	०.४	१.०	२.०
१.	एच.डी.पी.ई. पाईप जलद जोडणीसह (पाईपचा क्लास II; ३.२ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२ आयएस :१४१५१ पार्ट II ६३ मि.मी. व्यास आणि ६ मी. लांब)	नंबर	१८	३०	४१
२.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. पाईप ६३ मि.मी. फुट बॅटन असेंब्ली	नंबर	३	५	९
३.	जी आय रायजर पाईप ३/४" व्यास X ७५ सेंमी लांब	नंबर	३	५	९
४.	स्प्रिंकलर असेंब्ली	नंबर	३	५	९
५.	९० ^० कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. बेंड (६३/५० मि.मी.)	नंबर	१	१	१
६.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. ला जोडणारा निपल ६३ मि.मी.	नंबर	१	१	१
७.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. एन्ड प्लग (६३ मि.मी.)	नंबर	१	२	२
८.	कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. टी (६३ मि.मी.)	नंबर	१	१	१
७५ मि.मी. कपलर वापरणे					
अ.नं.	घटक/ क्षेत्र (हे.)	एकक	०.४	१.०	२.०
१.	एच.डी.पी.ई. पाईप जलद जोडणीसह (पाईपचा क्लास I; २.५ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२ आय एस :१४१५१ पार्ट II ७५ मि.मी. व्यास आणि ६ मी. लांब)	नंबर	लागू नाही	३०	४१
२.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. पाईप ७५ मि.मी. फुट बॅटन असेंब्ली	नंबर	लागू नाही	५	९
३.	जी आय रायजर पाईप ३/४" व्यास X ७५ सेंमी लांब	नंबर	लागू नाही	५	९
४.	स्प्रिंकलर नोजल (१.७ ते २.८ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२); आय एस:१२२३२ पार्ट I ब्रास	नंबर	लागू नाही	५	९
५.	९० ^० कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. बेंड (७५ मि.मी.)	नंबर	लागू नाही	१	१
६.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. ला जोडणारा निपल ७५ मि.मी.	नंबर	लागू नाही	१	१
७.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. एन्ड प्लग (७५ मि.मी.)	नंबर	लागू नाही	२	२
८.	कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. टी (७५ मि.मी.)	नंबर	लागू नाही	१	१

Annexure- VI

Indicative bill of quantities (BOQ) for micro sprinkler irrigation system
(मायक्रो तुषार सिंचन पद्धतीसाठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

अ.नं.	घटक/क्षेत्र (हे.)	युनिट	५ मी. X ५ मी.			३ मी. X ३ मी.		
			०.४	१.०	२.०	०.४	१.०	२.०
१.	पी.व्ही.सी. पाईप ९० मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	०	०	०	०	०	०
२.	पी.व्ही.सी. पाईप ७५ मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	३०	५४	८०	३०	५४	१००
३.	पी.व्ही.सी. पाईप ६३ मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	६६	१०२	१५०	६६	१०२	१५०
४.	२० मि.मी. एल एल डी पी ई प्लेन लॅटरल, क्लास II; २.५ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	०	२०००	४०००	०	३३५०	६६६०
५.	लॅटरल १६ मि.मी., क्लास II; २.५ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	मीटर	८००	०	०	१३३६	०	०
६.	मायक्रो स्प्रीकलर सेट	नंबर	१६०	४००	८००	४४४	११११	२२२२
७.	कंट्रोल व्हॉल्व- ९० मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	०	०
८.	कंट्रोल व्हॉल्व- ७५ मि.मी.	नंबर	१	१	१	१	१	१
९.	कंट्रोल व्हॉल्व- ६३ मि.मी.	नंबर	१	१	४	१	१	४
१०.	फ्लश व्हॉल्व- ७५ मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	०	०
११.	फ्लश व्हॉल्व- ६३ मि.मी.	नंबर	१	१	१	१	१	१
१२.	फ्लश व्हॉल्व- ५० मि.मी.	नंबर	२	०	०	०	०	०
१३.	एअर रिलीज व्हॉल्व-१"	नंबर	१	१	१	१	१	१
१४.	नॉन रिटर्न व्हॉल्व-२"	नंबर	१	१	०	१	१	१
१५.	नॉन रिटर्न व्हॉल्व-२.५"	नंबर	०	०	१	०	०	०
१६.	थ्रोटल व्हॉल्व-२"	नंबर	१	१	०	१	१	१
१७.	थ्रोटल व्हॉल्व-२.५"	नंबर	०	०	१	०	०	०
१८.	स्क्रीन फिल्टर ३० मी ^३ प्रती तास	नंबर	०	१	१	०	१	१
१९.	स्क्रीन फिल्टर २०/२५ मी ^३ प्रती तास	नंबर	१	०	०	१	०	०
२०.	बायपास असेंब्ली-२.५" X २"	नंबर	०	०	१	०	०	०
२१.	बायपास असेंब्ली-२" X १.५"	नंबर	१	१	०	१	१	१
२२.	वेन्चुरी अँड मेनफोल्ड -२"	नंबर	१	१	१	१	१	१
२३.	फिटिंग अँड असेसरीज @ ५%		५%	५%	५%	५%	५%	५%

Annexure- VII

Indicative Bill Of Quantities (Boq) For Mini Sprinkler Irrigation System
(मिनी तुषार सिंचन पद्धतीसाठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

अ.नं.	घटक/क्षेत्र (हे.)	१० मी. X १० मी.			८ मी. X ८ मी.			
		युनिट	०.४	१.०	२.०	०.४	१.०	२.०
१.	पी.व्ही.सी. पाईप ९० मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	०	०	८०	०	०	८०
२.	पी.व्ही.सी. पाईप ७५ मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	३०	६०	१५०	३०	६०	१५०
३.	पी.व्ही.सी. पाईप ६३ मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	६६	११०	०	६६	११०	०
४.	३२ मि.मी. एल.एल.डी.पी.ई. प्लेन लॅटरल, क्लास II; २.५ कि.ग्रॅ./सेंमी ^२	मीटर	४००	१०००	२०००	५००	१२५०	२५००
५.	मिनी स्प्रींकलर सेट	नंबर	४०	१००	२२०	६३	१५६	३१२
६.	एम एस रायजर रॉड आणि असेंब्ली	नंबर	४०	१००	२२०	६३	१५६	३१३
७.	कंट्रोल व्हॉल्व- ९० मि.मी.	नंबर	०	०	०	०	०	०
८.	कंट्रोल व्हॉल्व- ७५ मि.मी.	नंबर	०	१	१	०	१	२
९.	कंट्रोल व्हॉल्व- ६३ मि.मी.	नंबर	१	१	२	१	१	२
१०.	कंट्रोल व्हॉल्व- ३२ मि.मी.	नंबर	०	२०	३४	०	२४	३६
११.	फ्लश व्हॉल्व- ७५ मि.मी.	नंबर	०	०	१	०	१	२
१२.	फ्लश व्हॉल्व- ६३ मि.मी.	नंबर	१	१	०	१	०	०
१३.	एअर रिलीज व्हॉल्व-१"	नंबर	१	१	१	१	१	१
१४.	नॉन रिटर्न व्हॉल्व-२.५"	नंबर	०	१	१	०	१	१
१५.	नॉन रिटर्न व्हॉल्व-२"	नंबर	१	०	०	१	०	०
१६.	श्रोटल व्हॉल्व-३"	नंबर	०	०	०	०	०	०
१७.	श्रोटल व्हॉल्व-२.५"	नंबर	०	१	१	०	१	१
१८.	श्रोटल व्हॉल्व-२"	नंबर	१	०	०	१	०	०
१९.	स्क्रीन फिल्टर ३० मी ^३ प्रती तास	नंबर	०	०	१	०	०	१
२०.	स्क्रीन फिल्टर २०/२५ मी ^३ प्रती तास	नंबर	१	१	०	१	१	०
२१.	बायपास असेंब्ली-२" X १.५"	नंबर	०	०	०	०	०	०
२२.	बायपास असेंब्ली-१.५" X १.५"	नंबर	१	१	१	१	१	१
२३.	वेन्चुरी अँड मेनफोल्ड -२"	नंबर	१	१	१	१	१	१
२४.	फिटिंग अँड असेसरीज @ ५%		५%	५%	५%	५%	५%	५%

Annexure- VIII

Indicative Bill Of Quantities (Boq) For Semi Permanent Sprinkler Irrigation System
(सेमी पर्मानंट तुषार सिंचन पद्धतीसाठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

अ.नं.	घटक/क्षेत्र (हे.)	०.४	१.०	२.०
१.	पी.व्ही.सी. पाईप ९० मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	०	०	०
२.	पी.व्ही.सी. पाईप ७५ मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	०	०	११०
३.	पी.व्ही.सी. पाईप ६३ मि.मी. क्लास -II; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२	९६	१५४	२७३
४.	पी.व्ही.सी. पाईप २५ मि.मी. क्लास -V; १० कि.ग्रॅ./सेमी ^२	३५०	९५०	१९०४
५.	३२ मि.मी. एल.एल.डी.पी.ई. प्लेन लॅटरल, क्लास II; २.५	०	०	०
६.	कंट्रोल व्हॉल्व- ६३ मि.मी.	१	१	२
७.	बायपास असेंब्ली-२.५" X २"	१	१	१
८.	कंट्रोल व्हॉल्व- २५ मि.मी.	१२	२०	४२
९.	स्प्रिंकलर असेंब्ली	१२	१२	१२
१०.	स्क्रीन फिल्टर २०/२५ मी ^३ प्रती तास	१	१	१
११.	फिटिंग अँड असेसरीज @ ५%	५%	५%	५%

Annexure- IX

Indicative Bill Of Quantities (Boq) For Large Volume (Rain-Gun) Sprinkler Irrigation System
(लार्ज व्हालूम तुषार सिंचन- "रेनगन" पद्धतीसाठी प्रमाणित निर्देशांक बिल)

६३ मि.मी. कपलर वापरणे				
अ.नं.	घटक/ क्षेत्र (हे.)	१.०	२.०	
१.	एच.डी.पी.ई. पाईप जलद जोडणीसह (पाईपचा क्लास III; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२ आय एस :१४१५१ पार्ट II ६३ मि.मी. व्यास आणि ६ मी. लांब)	३०		लागू नाही
२.	रेनगन स्प्रिंकलर १.२५" फिमेल थ्रेडेड कनेक्शन	१		लागू नाही
३.	फिडर लाईन साठी अँडाप्टरसह ट्रायपॉड स्टँड १.२५" X १.५ मि.	१		लागू नाही
४.	९० ^० कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. बेंड (६३/५० मि.मी.)	१		लागू नाही
५.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. ला जोडणारा निपल ६३ मि.मी.	१		लागू नाही
६.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. एन्ड प्लग (६३ मि.मी.)	१		लागू नाही
७.	कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. टी (६३ मि.मी.)	१		लागू नाही
८.	स्क्रीन फिल्टर २०/२५ मी ^३ प्रती तास	१		लागू नाही
९.	बायपास असेंब्ली-२" X १.५"	१		लागू नाही
७५ मि.मी. कपलर वापरणे				
अ.नं.	घटक/ क्षेत्र (हे.)	१.०	२.०	
१.	एच.डी.पी.ई. पाईप जलद जोडणीसह (पाईपचा क्लास III; ४ कि.ग्रॅ./सेमी ^२ आय एस :१४१५१ पार्ट II ७५ मि.मी. व्यास आणि ६ मी. लांब)	३०		४२
२.	रेनगन स्प्रिंकलर १.२५" फिमेल थ्रेडेड कनेक्शन	१		१
३.	फिडर लाईन साठी अँडाप्टरसह ट्रायपॉड स्टँड १.२५" X १.५ मि.	१		१
४.	९० ^० कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. बेंड (७५ मि.मी.)	१		१
५.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. ला जोडणारा निपल ७५ मि.मी.	१		१

६.	जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. एन्ड प्लग (७५ मि.मी.)	१	१
७.	कपलर बरोबर जलद जोडणीसह एच.डी.पी.ई. टी (७५ मि.मी.)	१	१
८.	स्क्रीन फिल्टर २०/२५ मी ^३ प्रती तास	१	१
९.	बायपास असेंब्ली-२" X १.५"	१	१

Annexure- X
Water Quality Criteria In Relation To Clogging
(क्लॉगिंगच्या संबंधात पाणी गुणवत्ता निकष)

टिबकद्वारे सिंचनासाठी पाणी गुणवत्तेचे निकष पारंपारिक वापरातील सिंचनापेक्षा वेगळे आहेत. पाण्याच्या वेगवेगळ्या गुणधर्माबरोबर क्लॉगिंगचे धोके खालीप्रमाणे दिले आहेत.

सिंचन पाण्याच्या गुणवत्तेच्या आधारावर क्लॉगिंगचा विस्तार;

पाणी गुणवत्ता	क्लॉगिंगचा धोका		
	किंचित	मध्यम	गंभीर
सस्पेंडेड सोलीड्स (पी.पी.एम.)	<५०	५०-१००	>१००
पी. एच.	<७.०	७.०-८.०	>८.०
टि.डि.एस. (पी.पी.एम.)	<५००	५००-२०००	>२०००
मॅगनीज (पी.पी.एम.)	<०.१	०.१-१.५	>१.५
लोह (पी.पी.एम.)	<०.१	०.१-१.५	>१.५
कॅल्शियम व मॅग्नेशियम (पी.पी.एम.)	<२०	२०-४०	>४०
हायड्रोजन सल्फाइड (पी.पी.एम.)	<०.५	०.५-२.०	>२.०
जीवाणूंची संख्या (नं./एम.एल.)	<१००००	१००००-५००००	>५००००

संदर्भ: Dasberg And Dani, 1999

Annexure- XI
Guidelines For Selection Of Filter
(फिल्टर निवड करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे)

पाणी गुणवत्ता	फिल्टरचा प्रकार	शेरा
कोणतीही भौतिक आणि जैविक अशुद्धता विरहित योग्य	स्क्रीन	स्क्रीन फिल्टर हॉल केवळ तेव्हाच सूचित केले जाईल जेव्हा फिल्टरची भौतिक अशुद्धतेची दिवसातून एकापेक्षा जास्त वेळा साफसफाई करण्याची गरज नाही.
जड भौतिक आणि जैविक दोष असलेले जल स्रोत.	केवळ स्क्रीन फिल्टर पुरेसा नाही.	जल अशुद्धतेच्या प्रकारानुसार अतिरिक्त फिल्टर आवश्यक आहे.
वाळू आणि इतर जड कण असलेले जल स्रोत.	हायड्रो सायक्लोन विभाजक किंवा प्रवाह क्षमतेला जुळणारा हायड्रो सायक्लोन.	हायड्रो सायक्लोननंतर डिस्क/ स्क्रीन फिल्टर प्रदान केला जाईल.
जड जैविक अशुद्धता असलेले जलस्रोत जसे की शेवाल, कचरा आणि इतर मलबे इ.	मिडिया/वाळू फिल्टर	मिडिया फिल्टर नंतर डिस्क/ स्क्रीन फिल्टर प्रदान करावा.
जड वाळू आणि इतर जैविक अशुद्धता असलेले जल स्रोत जसे की शेवाल (Algae) आणि कचरा इ.	वाळू फिल्टर नंतर हायड्रो सायक्लोनचे संयोजन	वाळू फिल्टर नंतर स्क्रीन/डिस्क फिल्टर असावे.

Annexure- XII
List of BIS Standards

S.No.	Component Description	BIS
1	Polyethylene Pipes for Irrigation-Laterals with Amendment Number 6	IS 12786:1989 (reaffirmed 2009)
2	Irrigation Equipment-Emitters-Specification	IS 13487:1992 (reaffirmed 2009)
3	Irrigation Equipment-Emitting Pipes System-Specification (First revision)	IS 13488:2008 (reaffirmed 2014)
4	Irrigation Equipment-Strainer Type Filters Specification (First revision)	IS 12785:1994 (reaffirmed 2011)
5	Irrigation Equipment Rotating Sprinkler Part I, Design and Operational requirements (1 st revision)	IS 12232 (Part I)-1996 (reaffirmed 2011)
6	Irrigation Equipment Rotating Sprinkler Part 2, Test method for Uniformity of Distribution (1 st revision)	IS 12232 (Part 2)-1995 (reaffirmed 2011)
7	Fertilizer and Chemicals Injection System Part I Venturi Injector	IS 14483 (Part I) 1997 (reaffirmed 2009)
8	Irrigation Equipment-Media Filters -Specification	IS 14606: 1998 (reaffirmed 2009)
9	Irrigation Equipment-Hydro Cyclone Filter-Specification	IS 14743:1999 (reaffirmed 2009)
10	Unplasticized PVC Pipes for Portable Water Supplies-Specification (Third revision)	IS 4985-2000
11	Irrigation Equipment-Sprinkler Pipes-Specifications Part II quick coupled polyethylene pipes and fittings (Second revision)	IS 14151 (Part II) 2008 (reaffirmed 2014)
12	High Density Polyethylene Pipes For Water Supply-Specification (Fourth revision)	IS 4984:1995 (reaffirmed 2002)
13	Fertilizer & Chemical Injector System-Part 3 Fertilizer tank	IS:14483 Part 3-2016

Source: Online Catalogue Of Bureau Of Indian Standards

